

ข้อมูลสารสนเทศบนระบบเครือข่าย Internet... จะเขียนบรรณานุกรมอ้างอิงและเชิงอรรถกันอย่างไร?

ดาราวรรณ เขียมเพิ่มพูน*

ในปัจจุบัน การเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและฉับไว โดยอาศัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่าย Internet ข้อมูลสารสนเทศในด้านวิชาการส่วนใหญ่ที่เผยแพร่ นั้น เป็นข้อมูลที่หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และองค์การระหว่างประเทศ เป็นผู้จัดทำขึ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้และกิจกรรมของหน่วยงานของตนไปยังทั่วโลก การนำเสนอข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นี้ ผู้จัดทำจะปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลได้รับข้อมูลที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และผู้ใช้ข้อมูลสามารถเข้าใช้ข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมีรูปแบบต่างๆ กัน ได้แก่ ข้อมูลใน Listserv, ข้อมูลใน World Wide Web, เพิ่มข้อมูลใน FTP Site, ข้อมูลจาก Usenet Group หรือ ข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail Messages) เป็นต้น

อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษา ที่สืบค้นข้อมูลสารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่าย Internet มักจะเกิดข้อข้องใจว่า ถ้าตนได้พบข้อมูลสารสนเทศที่น่าสนใจ และมีความต้องการที่จะนำไปอ้างอิงในงานเขียนหรืองานวิจัยของตนเองแล้ว ตนควรจะทำได้อย่างไร และจะเขียนรูปแบบของบรรณานุกรมอ้างอิงและเชิงอรรถอย่างไร เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และรูปแบบของการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศนั้นมีความแตกต่างจากการนำเสนอข้อมูลแบบเดิมที่เป็นการเผยแพร่ผ่านสิ่งตีพิมพ์ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ดังนั้นในการที่จะนำข้อมูลสารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการอ้างอิงนั้น ในเบื้องต้น ผู้ใช้ข้อมูลจำเป็นต้องทำสำเนาข้อมูลสารสนเทศที่พบนั้นออกมาในรูปของการพิมพ์ข้อมูลไว้ในกระดาษพิมพ์หรือจะทำสำเนาไว้ในแฟ้มข้อมูลเก็บไว้ในแผ่นดิสเก็ตต์เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงต่อไป ในส่วนของการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิงและเชิงอรรถนั้น โดย

---

* บรรณารักษ์ชำนาญการ 8 หัวหน้าศูนย์สารสนเทศทางประชากรศาสตร์ สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทั่วไปแล้ว การเขียนบรรณานุกรมและเชิงอรรถจากสิ่งตีพิมพ์ มีการกำหนดมาตรฐานในการลงรายการบรรณานุกรมและเชิงอรรถไว้อย่างชัดเจน แต่สำหรับข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นรูปแบบใหม่ ซึ่งยังไม่ปรากฏมีการกำหนดมาตรฐานของการลงรายการบรรณานุกรมและเชิงอรรถไว้ แต่อย่างไรก็ตามในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่ให้ความสนใจในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมากประเทศหนึ่ง ก็สังเกตเห็นถึงปัญหาดังกล่าวนี้ ดังนั้นจึงมีหน่วยงานหลายแห่งได้พยายามกำหนดรูปแบบของการลงรายการบรรณานุกรมอ้างอิง และเชิงอรรถของข้อมูลสารสนเทศที่นำเสนอผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้บ้างเพื่อเป็นแบบอย่างในการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิง และเชิงอรรถแก่ผู้สนใจได้นำไปใช้ในการอ้างอิงผลงานวิจัยของตน หน่วยงานดังกล่าวนี้ ได้แก่ สมาคม APA (The American Psychology Association), สมาคม MLA (Modern Language Association) และมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

ผู้เขียนเองก็เคยประสบกับปัญหาในการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิง และเชิงอรรถดังกล่าว และเมื่อกลางเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ผู้เขียนได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) จาก Ms. Ruth Sandor ซึ่งเป็นบรรณารักษ์อาวุโสของ Center for Demography Information Services, University of Wisconsin และเป็นผู้ประสานงานของสมาคมห้องสมุดเฉพาะทางประชากรศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา (APLIC - Association for Population/Family Planning Libraries and Information Center-International) ได้จัดส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เวียนไปยังสมาชิกของสมาคม APLIC เกี่ยวกับการไขข้อข้องใจในการเขียนบรรณานุกรมอ้างอิง และเชิงอรรถของข้อมูลสารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการแนะนำหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการเขียนบรรณานุกรมและเชิงอรรถจาก "A Brief Citation Guide for Internet Sources in History and the Humanities" รวบรวมและเขียนโดย Melvin E. Page. เพื่อนำเสนอต่อ H-AFRICA <h-africa@edu> Humanities-on-Line และ History Department, East Tennessee State University และได้ปรากฏอยู่ใน Web Site ที่มี Location ดังนี้

Location (URL)=<http://h-net.mus.edu/~africa/citation.html>

สำหรับการกำหนดหลักเกณฑ์การเขียนบรรณานุกรมของ Melvin E. Page นี้ เขาได้อาศัยหลักเกณฑ์สำคัญๆ จากการจัดทำบรรณานุกรมอ้างอิงทางวิชาการของ Turabian, Kate L. **A Manual for Writers of Term Papers, Theses, and Dissertation.** 5th ed. Chicago : University of Chicago Press, 1987.

หลักเกณฑ์การลงรายการบรรณานุกรมอ้างอิงและเชิงอรรถ พร้อมด้วยอย่างต่างๆ จาก "A Brief Citation Guide for Internet Sources in History and the Humanities" มีดังต่อไปนี้

หลักเกณฑ์ การลงรายการบรรณานุกรม อีเมล

Author's last name, first name. <author's internet address, if appropriate>. "Title of Work" or title line of message." In "Title of Complete Work" or Title of list/site as appropriate. <Internet address>. [menu path, if appropriate]. Date, if available. Archived at: if appropriate.

ตัวอย่างบรรณานุกรม อีเมล ของข้อมูลสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

- Listserv Messages

Lobban, Richard. <RLobban@grog.ric.edu>. "REPLY: African Muslim Slaves in America." In H-AFRICA. <h-africa@msu.edu>. 4 August 1995. Archived at: <http://h-net.msu.edu/africa/archives/august95>.

Walsh, Gretchen. "REPLY: Using African newspapers in teaching." In H-AFRICA. <h-africa@msu.edu>. 18 October 1995.

- World Wide Web

Limb, Peter. "Alliance Strengthened or Diminished?: Relationships between Labour & African Nationalist/Liberation Movements in Southern Africa." <http://neal.ctstateu.edu/history/world_history/archives/limb-1.html>. May 1992.

- FTP Site

Heinrich, Gregor. <100303.100@compuserve.com>. "Where There Is Beauty, There is Hope: Sao Tome e Principe." <ftp.cs.ubc.ca> [path:pub/local/FAO/african/gen/saoep.txt]. July 1994.

- Gopher Site

"Democratic Party Platform, 1860." <wiretap.spies.com> [Path:Wiretap Online Library/Civic & Historical/Political Platforms of the U.S.]. 18 June 1860.

Graeber, David. <gr2a@midway.uchicago.edu>. "Epilogue to *The Disastrous Ordeal of 1987*", <gopher://h-net.msu.edu:70/00/lists/H-AFRICA/doc/graeber>. No date.

- Usenet Group Messages

Dell, Thomas. <dell@wiretap.spies.com>. "[EDTECH] EMG: Sacred Texts (Networked Electronic Versions)." In <alt.etext>. 4 February 1993.

Legg, Sonya. <legg@harquebus.cgd.ucar.edu>. "African history book list.." In <soc.culture.african>. 5 September 1994. Archived at: <<http://www.lib.ox.ac.uk/internet/news/faq/archive/african-faq.general.html>>.

- E-mail Messages

Page, Mel. <pagem@etsuarts.east-tenn-st.edu>. "African Dance... and Malawi." Private e-mail message to Masankho Banda. 28 November 1994.

หลักเกณฑ์ การลงรายการเชิงบรรณ

note number. Author's first name and last Name, <author's internet address, if available>, "Title of Work" or "title line of message," In "Title of Complete Work" or Title of list/site as appropriate, <Internet address>, [menu path, if appropriate], Date if available, archived at if appropriate.

ตัวอย่างเชิงบรรณของข้อมูลสารสนเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่างๆ

- Listserv Messages

1. Richard Lobban, <RLobban@grog.ric.edu>, "REPLY: African Muslim Slaves in America," In H-AFRICA, <h-africa@msu.edu>, 4 August 1995, Archived at <<http://h-net.msu.edu/africa/archives/august95>>.
2. Gretchen.Walsh, "REPLY: Using African newspapers in teaching," In H-AFRICA, <h-africa@msu.edu>, 18 October 1995.

- **World Wide Web**

3. Peter Limb, "Alliance Strengthened or Diminished?: Relationships between Labour & Africa Nationalist/Liberation Movements in Southern Africa," <http://neal.ctstateu.edu/history/world_history/archives/limb-1.html>, May 1992.

- **FTP Site**

4. Gregor Heinrich, <100303.100@compuserve.com>, "Where There Is Beauty, There is Hope: Sao Tome e Principe," <<ftp://ftp.cs.ubc.ca>>, [path:pub/local/FAO/african/gen/saoep.txt], July 1994.

- **Gopher Site**

5. "Democratic Party Platform, 1860," <wiretap.spies.com>, [Path:Wiretap Online Library/Civic & Historical/Political Platforms of the U.S.], 18 June 1860.
6. David Graeber, <gr2a@midway.uchicago.edu>, "Epilogue to *The Disastrous Ordeal of 1987*," <gopher://h-net.msu.edu:70/00/lists/H-AFRICA/doc/graeber>, No date.

- **Usenet Group Messages**

7. Thomas Dell, <dell@wiretap.spies.com>, "[EDTECH] EMG: Sacred Texts (Networked Electronic Versions)," In <alt.etext>, 4 February 1993.
8. Sonya Legg, <legg@harquebus.cgd.ucar.edu>, "African history book list.," In <soc.culture.african>, 5 September 1995, Archived at: <<http://www.lib.ox.ac.uk/internet/news/faq/archive/african-faq.general.html>>.

- **E-mail Messages**

9. Mel Page, <pagem@etsuarts.east-tenn-st.edu>, "African Dance... and Malawi," Private e-mail to Masankho Banda, 28 November 1994.

บรรณานุกรม

World-Wide-Web

Arzen, Michael A. "Cyber Citations : Documenting Internet sources presents some throny problem." [http://www.internetworld.com/1996/09/cybercitations.html]. September 1996.

Page, Melvin E. "A Brief Citation Guide for Internet Sources in History and the Humanities (Version 2.1)." [http://h-net2.mus.edu/~africa/citation.html]. 20 February 1996.

E-mail message

Sandor, Ruth. <SANDOR@ssc.wisc.edu>. "APLIC : Query about citing Internet docs (fwd)." e-mail message to APLIC members. 18 Mar 1997.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย